

Лісеєнко Олена

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОЇ ОСВІТНЬОЇ МОБІЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Транскордонна освітня еміграція останніми роками набуває все більшого поширення. За даними аналітичного центру CEDOS серед найбільш бажаних українськими громадянами для навчання країн, як і раніше, залишаються Польща, Німеччина, Росія, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина. Особливо гостро проблема освітньої міграції молоді постає для західних прикордонних регіонів України, таких як Закарпатська, Львівська, Волинська області. У сусідній Польщі 55 % від загального числа всіх закордонних студентів становлять саме вихідці з України. Сьогодні у переліку країн-реципієнтів освітніх мігрантів поряд Польщею, Німеччиною, Угорщиною, Словаччиною, Австрією, Канадою, США, Австралією з'явилися Румунія, Болгарія і навіть Молдова, Придністров'я, що безумовно актуалізує необхідність вивчення проблеми освітньої еміграції, характерної для жителів України.

Задля визначення тенденцій формування міграційних намірів, які характерні для учнів та студентів, що проживають у прикордонних районах Півдня України (зокрема Одеської області, яка межує з Молдовою, Придністров'ям, Румунією), впродовж 2018 року було проведено два емпіричні дослідження у м. Одеса та Одеської області методами формалізованого та глибинного інтерв'ю за безпосередньої участі автора.

Згідно з результатами дослідження можливість у найближчі роки продовжити навчання або працевлаштуватися за кордоном розглядає для себе фактично кожен десятий учень й майже кожен десятий студент, обираючи як сусідні з Україною країни (10 % і 8 % відповідно), так й інші більш віддалені зарубіжні країни (9 % і 14 % відповідно). Дуже тішить той факт, що 48 % студентів та 52 % учнів мають наміри пов'язати своє майбутнє з Україною. Наміри щодо освітньої еміграції більшою мірою характерні для студентської молоді, це пов'язано з тим, що одержана освіта в зарубіжних країнах полегшить їх працевлаштування на міжнародному ринку праці. Студенти серед бажаних країн навчання назвали Німеччину, Болгарію, Польщу, Францію і Чехію, батьки учнів для своїх дітей обирають такі країни, як Польща, Болгарія, Німеччина, Росія, Чехія, Словаччина, Канада, це пояснюється економічним розвитком вказаних країн, існуванням із університетами цих країн навчальних програм обміну учнями та студентами, що в подальшому сприяє успішній адаптації на ринку праці в умовах нестабільної трудової зайнятості.

Серед переваг зростання транскордонної освітньої мобільності молоді України можна назвати отримання досвіду міжкультурних комунікацій, їх використання і популяризація в Україні; формування нового соціального капіталу завдяки студентській молоді, яка здобуває транскордонну освіту і може в подальшому її використати для створення та реалізації міжнародних соціальних і бізнес-проектів; використання міжнародного досвіду у розробці стратегій розвитку університетської освіти в Україні. Попри очевидні

переваги, варто вказати на виклики, які ставить перед країною транскордонна освітня мобільність молоді. Це втрата частини соціального капіталу і фінансового капіталу в результаті імпорту освітніх послуг закладами середньої та вищої освіти інших країн, зменшення внутрішнього попиту на ринку освітніх послуг, скорочення робочих місць для науково-педагогічних працівників у ЗВО України.

Отже, для України є особливо актуальним завданням використати потенціал транскордонних регіонів не лише для інтеграції в європейський освітній простір, але й використання досвіду держав Євросоюзу у підвищенні конкурентоспроможності національної і регіональних освітніх систем шляхом модернізації національної вищої школи.